

copus in materia asyli est iudex, 263. Quomodo procedere debeat, *ib.* In dubio debet iudicare pro immunitate, 267. Episcoporum residentia, et non residentium poena. Vide *Residentia episcoporum*. Episcopo potestas dispensandi super impedimenti matrimonii. Vide *Dispensandi potestas, etc.* Episcopus urgente necessitate dispensare potest in lege ecclesiastica, 546. Episcopus in praxi quomodo pro foro externo super impedimenti matrimonii dispensare possit, et debeat. Vide *Praxis capiendi informationem et dispensandi per episcopum*. Episcopus in praxi quomodo pro foro interno dispensare possit, et debeat. Vide *Praxis concedendi et expediendi dispensationem per episcopum pro foro interno*. Episcopi a Papa vocantur fratres, 603. Sunt successores apostolorum, *ib.*

Episcopi an et quando valeant dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio, vel mutilatione. Vide *Dispensatio irregularitatis ex homicidio, vel mutilatione*. Episcopi censura ligare non valent reges, et imperatores, VI, 370. Episcopi in generali sententia suspensionis, aut interdicti non comprehenduntur, *ib.* Episcopi principes S. R. J. an et quomodo decernere possint poenam sanguinis absque irregularitate, 358. Episcopi sunt iudices in causa hæresis suorum diocesanorum, 320. Etiam regularium, *ib.* Sunt inquisitores nati, 322. Gaudentes omni facultate inquisitorum, ubi officium non viget, *ib.* Episcoporum excessus, VI, 482. Præsertim contra regulares exemptos, 483. Episcopus circa omnia peccata, et scelera iudex est, 397. Episcopi non corrigentes delicta reprehenduntur, VII, 103. Episcopis non licet ordinare alienos diocesanos sine licentia ordinarii, nec consecrare alienas Ecclesias, etc., 146. Episcopus bis vel sæpius in anno visitans, semper exigere potest procuracionem, 177. Episcopus locum a se ad fidem conversum proscribit, contra episcopum loci, qui illum convertere neglexit, 26.

EPISTOLA quid, III, 403. Epistola acceptata, et retenta absque eo, quod quis expresse ei contradicat probat contra acceptantem pro scribente, 112.

EPITHOGIUM, seu tabardum fœderatum, quid, III, 388.

ERECTIO parochiæ novæ quomodo fieri possit, ac debeat, V, 200.

EREMITÆ qui, III, 369. An et quando veniant nomine clericorum, *ib.* An gaudeant immunitate Ecclesiæ, V, 221.

ERRANTIS nullus est consensus, III, 104. Error differt ab ignorantia, 142. Error grammaticalis, vel styli curiæ vitiat rescriptum, 91.

ERROR latinitatis manifestus vitiat rescriptum, I, 255. Idque ob præsumptionem falsificationis, *ib.* Dummodo non sit omnino levis, *ib.* Nec aliunde pateat de veritate litterarum apostolicarum, *ib.* In testamentis et aliis instrumentis, error latinitatis non præjudicat, *ib.* Et quæ ratio disparitatis inter hæc et rescripta apostolica, *ib.*

Error communis jus tribuit, idque exemplificatur, 239, 264. Error communis jus facit, II, 199. Error et dolus in quo differant, 416. Errantis nullus est consensus, *ib.* Error facti excusat, III, 32. Error communis jus tribuit, et quando, 424, 425. Explicatur textus in l. *Barbarius*, ff. de *Offic. Prætor.*, *ib.* Error communis nihil operatur, quando error est substantialis, *ib.* Error juris an impediatur bonam fidem, atque præscriptionem, 236. Vide *Juris ignorantia*. Error communis præbet titulum præsumptum, V, 51. Supplet potestatem jurisdictionis, sed non ordinis, 183. Error communis facit jus, 408. Non item privatus, *ib.* Quando obsit sponsalibus, 308. Error communis circa parochum, validum facit matrimonium, 408. Error quando invalidat matrimonium, 382. Error est multiplex, *ib.* Error circa personam facit matrimonium nullum, *ib.* Non item error circa qualitatem, aut fortunam, *ib.* Nisi redundet in personam, 383. Aut qualitas deducatur in conditionem, *ib.* Quod in foro externo non creditur, nisi probetur, *ib.* Quid de foro interno, *ib.* Error in supplicatione circa nomen et cognomen oratorum de jure non vitiat dispensationem, 586. Bene vero de stylo curiæ, *ib.* Maxime, quando dispensatur in forma pauperum, *ib.* Nisi error tantum esset in minutis, *ib.* Error in nomine diocesis vitiat dispensationem, *ib.* Si oratores sunt diversæ diocesis debet utraque exprimi, *ib.* Error circa locum, vel patriam oratorum non invalidat dispensationem, nisi petatur ob angustiam loci, *ib.* Circa impedimentum vero, vel gradum invalidat illam, 587. Nisi gradus propinquior expressus esset loco remotioris, *ib.*

ET, dictio, sumitur subinde pro *vel*, et econtra, IV, 54.

ETIAM, hæc particula est augmentativa et implicativa præcedentium, I, 547, IV, 54.

Etiam, dictio est augmentativa, et implicativa, IV, 54.

EUCCHARISTIAM potest solus sacerdos conficere, I, 85. Eucharistiæ sacramentum publice adorandum proponere an liceat regularibus, II, 22. Eucharistiæ sacramentum diligentissime sub clavibus custodiri severe præcipitur sub poenis, V, 183. Ad illud qui confugiunt, gaudent jure asyli, 226.

EVICTIO quid, IV, 198. Quam primum lis movetur ad rem evincendam tenetur venditor emptorem defendere, litemque assumere, *ib.* Nisi sciat rem esse alienam, tunc enim absque lite illam domino, pretium autem et interesse restituere debet emptori, *ib.* Venditor emptorem defendere non tenetur, nisi illum prius laudaverit emptor, seu litem esse motam denuntiaverit, *ib.* Non sufficit quævis denuntiatio, sed debet fieri cum requisitione ut veniat, IV, 199. Debent in super denuntiationi includi libellus et actus litem motæ, *ib.* Requiritur etiam ut tempore debito fiat, *ib.* Denuntiatio litem motæ fieri debet nisi venditor id aliunde jam sciat, *ib.* Exemptio tantum

minor et Ecclesia, *ib.* Venditor ad defendendum comparens, sequi debet forum emptoris, 300. Postquam res actu fuit evicta, competit emptori contra venditorum actione ex empto, *ib.* Ad hoc ut restituatur totum pretium, si tota res fuit evicta, vel partem, si pars habetur evicta, *ib.* Una cum interesse emptoris, *ib.* Dummodo non excedat duplum pretium, 201. Nomine interesse veniunt hic etiam expensæ litem, quas fecit emptor, *ib.* Venditor, si laudatus non fuerit, restituere nihil tenetur, *ib.* Nisi manifeste constaret, rem esse alienam, nullamque defensionem venditori competere, *ib.* Venditor de evictione non tenetur, quando emptor tempore sententiæ promulgatæ contumaciter abfuit, 202. Vel quando sententia culpa iudicis pro actore lata est, *ib.* Aut quando emptor a sententia compellavit, *ib.* Aut negligentia, vel imperitia sua causam perdidit, *ib.* Vel rem alienam sciens emit, *ib.* Si venditor rem alienam bona fide vendens conveniat cum emptore quod ratione evictionis ad nihil teneatur, quid juris, *ib.* Qui sciens rem alienam vendit, pretium cum interesse restituere debet, non obstante quacumque conventionne, *ib.*

EUNUCHI et spadones an, et quando matrimonium contrahere valeant, V, 476.

EXACTIO quid, V, 279. Ab ea immunes sunt ecclesiæ ecclesiasticæque personæ, 278. Exactio ecclesiastica quid, 141. Laicalis quid, 146. An et quando laicis imponere possint principes, 147. Peccata principum circa hæc, *ib.* An et quando obligent in conscientia, 148. Ecclesiis et ecclesiasticis personis, et bonis eorum nullo modo imponi possunt, 278.

EXAMINARI quinam præsentati ad beneficium possint, aut debeant, V, 16.

Examen monialium ante professionem. Vide *Moniales*. Examen rei quando, et quomodo fieri debeat, VI, 81. Regulæ ad hoc, *ib.* Si reus in examine petit spatium deliberandi vel relectionem prioris dicti, non debet ei deferri, 82. Ordinarie examinari debet intra carceres, *ib.* Ordinarie examinari debet extra carceres, *ib.* Potest examinari, et constitui toties, quoties videtur iudici conducens, *ib.* Forma examinis rei quoad generalia, *ib.* An et quando inter generalia proponi debeat interrogatorium, num et quales habeat inimicos, *ib.* Examinandi reum quoad specialia forma et praxis, 83. Quid faciendum, si reus ad interrogatorium aliquod respondere recuset; vel non absolute, sed dubie respondet, 86. Forma et praxis secundo constituendi, et examinandi reum, *ib.* Examen testium ante rei constitutionem quando fieri possit, ac debeat, 66. Fit post visitatum corpus delicti ad eruendam saltem semiplenam probationem, *ib.* Potest iudex, et expedit plures examinare testes ante constitutionem rei, et quare, 67. Praxis, regulæ, et principia, quæ iudex observare debet in examine testium, *ib.* In examine testium debet actuarius omnia dicta tam pro, quam contra reum fideliter

scribere, et quidem in vernaculæ lingua ipsius testis, in qua etiam iudex proponit interrogatoria, quamvis hæc idiomate latino scribere debeat actuarius, *ib.* Examinandi testem, et proponendi eidem interrogatoria generalia praxis et forma, 68. Qualiter claudatur cujusvis testis examen, 70. Quid agendum, si alicuius testis examen non totaliter absolatur, sed interrumpi debet, 71. Modus reassumendi interruptum examen, *ib.* Modus claudendi examen, *ib.* Examen tertium super interrogatoriis et articulis, etiam a reo, et patrono propositis, fieri debet, et communicari reo, 94. Quid juris, si in hoc examine testis variat, *ib.*

EXCELLENTIA meritorum est causa dispensandi super impedimenti, V, 559.

EXCEPTIO firmat regulam in contrarium in casibus non exceptis, I, 187. Quod potest expelli exceptione, habetur pro inutili, 231. Exceptio quod metus causa, competit metum passis, et quando, II, 146. Exceptio, ut sic, quid, III, 201. Exceptio facilius conceditur, quam actio, 200. Exceptionis nomen varie accipitur, 201. Exceptio large et proprie, seu exceptio facti, et juris, quæ, *ib.* Exceptiones dilatoriæ an sint actionis exclusio, *ib.* Exceptioni contraria est replicatio, et huic duplicatio, triplicatio, etc., *ib.* Exceptiones dividuntur juxta quatuor causarum genera, *ib.* Earum divisio a causa finali desumpta est præcipua, et quæ, *ib.* Exemptoriæ, seu perpetuæ, etc., *ib.* Exceptiones dilatoriæ, seu temporales, quæ, 202. Exceptiones dilatoriæ sunt in triplici differentia, *ib.* Harum aliæ respiciunt personam iudicis, quæ et *declinatoriæ fori* dicuntur, *ib.* Atque istæ ante omnes alias exceptiones opponi debent, et cur, *ib.* Aliæ respiciunt personam actoris, *ib.* Et aliæ desumuntur a qualitate causæ, *ib.* Exceptiones a causa materiali, qualiter dividantur, 203. Exceptiones personales quæ, *ib.* Exceptio competentis est personalis, et cur, *ib.* Exceptiones reales quæ, *ib.* Exceptiones mixtæ quales, *ib.* Dividuntur in civiles et prætorias, et quæ sint istæ, *ib.* A causa formali dividitur exceptio in justam, seu legitimam, et in injustam, sive frustratoriam, frivolam, seu infirmam, et quid sint, 204. Quæ exceptio hic et nunc sit legitima, iudicis arbitrio relinquatur, *ib.* Exceptiones anomalæ quæ, *ib.* Nonnullæ recensentur, *ib.* Exceptiones dilatoriæ quando sint opponendæ, atque probandæ, *ib.* Reus tenetur probare suam exceptionem, ac excipiendi fit actor, *ib.* Debetque eam probare intra terminum a iudice præfixendum, 205.

Exceptio dilatoria non proposita ante litem contestatam et intra terminum præfixum, nequit amplius proponi in causa appellationis, *ib.* Dantur aliqui casus, in quibus post terminum a iudice præfixum possunt opponi exceptiones dilatoriæ, 206. Ignorantia exceptionis sufficienter probatur per juramentum, et cur, *ib.* Exceptiones preceptorie quo tempore debeant, ac possint

opponi, 208. Regulariter sint opponendæ post litem contestatam usque ad sententiam, *ib.* Ante litem contestatam, ea opponi non possunt, et cur, *ib.* Fallit istud in exceptionibus peremptoriis litis finitæ, et cu' *ib.* Item quando exceptio peremptoria est notoria, 209. Et quando reus in continenti potest probare exceptionem peremptoriam, *ib.* Et ubicumque exceptio concludit, actori jus non competere, *ib.* Exceptio declinatoria fori proponenda est mox ab initio ante litem ingressum, II, 205. Exceptione opposita an inducatur litem contestatio, 283. Exceptio peremptoria prius debet discuti, antequam diffiniamur principale negotium, 325. Idque declaratur exemplis, *ib.* Ac procedit etiam in exceptionibus dilatoriis, *ib.* Exceptiones de novo exortæ, vel noviter ad notitiam alicujus pervenientes, possunt proponi post terminum a iudice præfixum, 544. Exceptio dilatoria quando sit proponenda, et probanda, 537.

Exceptio ex inspectione instrumenti, etc., nunquam censetur exclusæ, 529. Exceptiones, quæ testibus possunt objici, sunt triplicis generis, 547, 548, III, 66. Nempe contra personas testium, *ib.* Contra examen testium, *ib.* Et contra dicta testium, 67. Exceptiones contra personas testium sunt opponendæ ante publicationem attestatorum, exceptis tribus casibus et quibus, *ib.* Si quis protestatus est exceptionem proponere contra personam testis, tunc testi in favorem ejus deponenti de facili non creditur, *ib.* Exceptiones contra dicta testium, et contra eorum examen, opponuntur post publicationem attestatorum, *ib.* Exceptio contra personas testium proprie non est dilatoria, nec peremptoria, sed quasi peremptoria, *ib.* Ea regulariter non impedit examen testium, sed reservatur disputanda in finem litem, 69. Fallit hoc in certis casibus, et quibus, *ib.* In arbitrio iudicis est exceptiones testium statim admittere ad probandum, vel earum discussionem reservare in finem litem, 69. Exceptio doli quid, et contra quos competat, II, 419. Hanc objiciens probare debet dolo actoris aliquid factum esse, non alterius, *ib.* Exceptis casibus in quibus dolo unius nocet alteri, *ib.* Exceptio doli datur adversus omnes qui contra æquitatem naturalem aliquid exigunt, *ib.* Demptis parentibus, patronis, *ib.* Et qua exceptione adversus hos utantur liberi, vel liberti graviter læsi, *ib.* Exceptio doli qualiter differat ab actione de dolo, *ib.* Ipsa non infamat, 424. Estque generalis, et concurrat cum omnibus exceptionibus in factum, *ib.*

Exceptio non numeratæ pecuniæ potest opponi intra biennium, III, 110. Idem dicendum de exceptione non numeratæ dotis, *ib.* Creditores etiam, si citius dent quietantiam, quam receperint pecuniam, possunt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, sed intra triginta dies tantum, *ib.* Cur creditoribus minus tempus concedatur ad opponendam dictam exceptionem, quam debitoribus, *ib.* An exceptiones aliquæ possint opponi post latam sententiam, 209. Re-

gula est negativa, *ib.* Fallit tamen in exceptionibus, quæ principaliter respiciunt executionem sententiæ, tales enim post sententiam opponi possunt, *ib.* Ut est exceptio senatus consulti Macedoniani, 210. Et exceptio senatus consulti Vellejani, *ib.* Item exceptio militis condemnati, si quam ante sententiam non opposuit, *ib.* Et exceptio competentæ, et quibus hæc competat, *ib.* Exceptio compensationis, *ib.* Exceptio juris retinendi, *ib.* Ac exceptio rei non traditæ, vel non numeratæ pecuniæ, aut solutionis jam factæ, vel quod res petita aliunde pervenerit ad actorem, *ib.* Item exceptio transactionis, vel pacti de non petendo, etc., *ib.* Atque exceptio evictionis imminentis super re emptæ, 211. Et exceptio non implementi, quæ etiam retardat executionem cameræ obligationis, *ib.* Exceptio quoque attentatorum impedit executionem sententiæ, *ib.* Post sententiam potest insuper opponi exceptio contra ejus executionem, quando executor modum excedit in exequendo, *ib.* Ac exceptio contra executionem ob defectum jurisdictionis, *ib.* Exceptiones peremptoriæ possunt opponi etiam post sententiam, quoties dicitur propter eas nullum fuisse iudicium, *ib.* Nullitas sententiæ, atque inde consurgens exceptio ipsius potest oriri multipliciter, *ib.* Exceptio falsitatis instrumenti potest objici post sententiam, 212. Sicut et exceptio falsi procuratoris, *ib.*

Exceptio nullitatis sententiæ regulariter non impedit executionem ipsius, et cur, *ib.* Fallit istud, quando nullitas sententiæ est evidens, seu notoria, *ib.* Vel potest in continenti probari, *ib.* Aut quando executio sententiæ foret irtractabilis, *ib.* Exceptiones peremptoriæ possunt opponi in causa appellationis, sicut poterant antea post litem contestatam, *ib.* Dummodo quis non scienter et malitiose eas omiserit, ut sic fatigaret adversarium, 213. Et quid, si exceptio excommunicationis ita malitiose fuit dilata, *ib.* Iudex non illico debet repellere exceptionem peremptoriam propter quamlibet malitiæ suspicionem, *ib.* Malitia differentis opponere exceptionem, quomodo probari possit, *ib.* Exceptiones a quibus opponi possint, *ib.* Eæ opponuntur a reis, horumque hæredibus, *ib.* Et contra exceptionem rei, potest ab actore fieri replicatio, 214. Exceptiones reo competentes, nisi fuerint personales, possunt etiam a fidejussore ipsius opponi, *ib.* Et si exceptio legitime opposita per iudicem non admittatur, potest appellari, *ib.* Exceptiones sunt arma, clypei et lorice reorum, *ib.*, 200. Exceptio reprobat a iudice non solum verbis, seu per sententiam interlocutoriam, sed etiam facto, seu ultra procedendo, 214. Exceptiones modici præjudicii potest iudex repellere ex præsumptione levi fraudis, *ib.* Si exceptione non admissa appellatur, tunc iudex appellationis super sola veritate exceptionis cognoscit, non vero de causa principali, 215. Exceptiones præsertim requirentes altiore indagine, an sint admittendæ in iudicio sum-

mario, 217. Exceptio altiore indagine requirens, quæ, 218. An in iudicio summarissimo locum habeant exceptiones, 219, 221. Vide *Judicium*. Exceptio excommunicationis quo tempore, et qua ratione opponi possit ac debeat, 221. Ea potest a reo contra actorem proponi tam ante litem contestationem, quam in qualibet parte iudicii, *ib.*

Exceptio excommunicationis repellit actorem ab agendo, non reum a defendendo, 222. Tamen ut repellat actorem ab agendo, debent plures observari conditiones, et quæ, *ib.* Si exceptio excommunicationis probetur primum post sententiam latam, impeditur hujus executio, sed sententia valet, *ib.* Solvitur notabilis instantia, ex cap. 1, de *Rescriptis*, in 6, *ib.* Actorem excommunicatum debet iudex ex officio repellere, et qualem, 223. Quando excommunicatio opponitur in vim peremptoriæ exceptionis, non compellitur opponens eam probare infra octo dies, *ib.* Reo excipiente de excommunicatione actoris, non obstat communionis replicatio, *ib.* Habens plura beneficia contra alium de pluralitate beneficiorum non excipit, *ib.* Exceptio rei judicatæ non competit reo absoluto ex eo qua tempore sententiæ non possidebat, si post eam possidere incipiat, 224. Exceptio rei judicatæ per iudicem ecclesiasticum debet etiam admitti in foro sæculari, et e contra, *ib.* Testis contra quem fit exceptio de crimine, isto probato, repellitur a testimonio, de crimine tamen non punitur, *ib.* Dicta de exceptionibus servata proportione, locum habent in replicationibus, *ib.*

Exceptio rei judicatæ datur reo per sententiam definitive absoluto, III, 289. Secus si absolvitur duntaxat ab observatione iudicii, *ib.* Excipiens an de intentione adversarii confiteri censeatur, ita ut si in probatione exceptionis deficiat, condemnandus sit tanquam confessus, 215. Quando reus pure excipit, non per hoc confitetur intentionem adversarii, *ib.* Qui excipiendo fatetur permutationem Ecclesiæ esse factam, non ideo fatetur Ecclesiam illam antea fuisse alterius, et cur, *ib.* Si reus non pure excipiat, sed simul adjungat confessionem et quidem separatam ab exceptione, tunc ipse sibi præjudicat, etc., 216. Excipiens confitetur factum in exceptione contentum, *ib.* An si reus opponat exceptionem peremptoriam, et in ejus probatione deficiat, condemnatur tanquam confessus, *ib.* Si reus est certus, quod actor non possit probare suam intentionem, debet negare, non excipere et cur, *ib.* Quod si dubitet num actor valeat probare intentionem suam, potest negationem, et exceptionem cumulare, et quomodo, *ib.* Potest quis uti pluribus exceptionibus, etiam contrariis, 217. Tum successive, *ib.* Tum etiam simul, saltem disjunctive, *ib.* Cur reus pluribus exceptionibus uti possit, non vero actor simul instituere plures actiones super eadem re, *ib.* Exceptio non prodest, nisi opponatur, V, 229. Exceptio unius firmat regulam in contrarium, *ib.*

Exceptio quid, et quomodo fieri possit, ac debeat, VI, 40. Potest fieri civiliter, *ib.* Vel criminaliter, *ib.* Facta civiliter non præbet iudici facultatem puniendi eum, contra quem excipitur, *ib.* Nisi alium processum contra illum instituat, 41. Facta criminaliter induit naturam accusationis, et ejus conditiones requirit, *ib.* De materia exceptionis remissive, *ib.* Exceptio, seu recusatio iudicis, actuarii. Vide *Recusatio*.

Exceptio declarat regulam, VII, 3. Firmat regulam, in non exceptis, *ib.* Exceptio quid sit, 143. Exceptio legitima quæ dicatur, 137. Exceptio nuda et pura non expedit fieri et quomodo, 145. Exceptionem objiciens non videtur de intentione adversarii confiteri, *ib.* Exceptionibus pluribus uti potest reus, 55.

EXCESSUS prælatorum quinam sint, VI, 482. Inter alios sunt, si episcopi regularibus exemptis contra tenorem privilegiorum aliquid præcipiant, cui mandato obedire non tenentur privilegiati, 483. Enarrantur quindecim excessus episcoporum, et aliorum prælatorum sæcularium contra regulares in communi, 484. In specie contra fratres minores, et prædicatores, 483. Remissive cum notabili textu ex Clementina, 484. Excessus prælatorum episcopis inferiorum tam sæcularium, quam regularium, qui, 482.

EXCOMMUNICATIO est major pœna in Ecclesia, II, 438. Ad eam non est deveniendum, nisi deficientibus aliis pœnis, *ib.* Excommunicationis exceptio potest in quacumque litem parte opponi, III, 212. Et quid, si hæc malitiose non fuerit proposita in causa principali, ut sic fatigaret adversarius, 213. Excommunicationis nomine absoluto posito, intelligitur excommunicatio major, 221. In sententia excommunicationis debet exprimi causa et cur, 281. Excommunicatio secum trahit executionem, 336. Excommunicatio probatur per litteras iudicis ordinarii, II, 525. Excommunicatus an, et qualiter in iudicio stare prohibetur, 190. Reus contumax potest excommunicari, 438. Excommunicatus per annum redditur suspectus de hæresi, 439. Papa excommunicatum litteris salutans, non per hoc censetur eum absolvere, 531. Etiam si scienter excommunicato sic participet, nisi aliud exprimat, *ib.* Excommunicatus reputatur inter infames, nec admitti debet ad dicendum testimonium, 554. Adeo ut etiam non admittatur ad testificandum contra alium excommunicatum, *ib.* In eligendo istud de excommunicato vitando, *ib.* Et quid de excommunicatis non vitandis, *ib.* Excommunicari potest, qui impedire præsumit productionem testium, III, 49. Excommunicatus si injuste condemnatur, appellare potest, 309. Imo et super appellationis articulo rescriptum impetrare, *ib.* Excommunicatus, etiam si appellet, ab excommunicatione absolute prolata, eadem ligatur, 335. Secus, si appelletur ab excommunicatione solum comminata, et lata sub conditione *ib.*

Excommunicatio major est maxima pœna in

Ecclesia, 390. Excommunicati gaudent asylo, V, 228. Excommunicationis censura an, et quando adhiberi debeat contra renuentes nubere, 343. An et quando iterum tolli debeat, 345. Ex recusatone nubendi insordescens per annum in excommunicatione an, et quando sit suspectus de hæresi, *ib.* Excommunicationem potius sustinere quam iudici obedire debet conjux certe sciens matrimonium esse nullum, 504.

Excommunicatio, ut sic unde quid et quotuplex, VI, 574. Etymon illius, *ib.* Dicitur etiam anathema, 575. Differt tamen ab hoc, et quomodo, *ib.* Excommunicatio propria quid, *ib.* Alia est major, et quæ, *ib.* Alia minor, *ib.* Nomine excommunicationis simpliciter posito in jure semper major intelligitur, *ib.* Excommunicationis majoris effectus quinam, *ib.* Sunt plures, veluti privatio communionis, 576. Quæ triplex est, 575. Videlicet pure interna, *ib.* Pure externa, 576. Et mixta, *ib.* Excommunicatio non privat communionem et bonis internis, *ib.* Nec oratione et fructu bonorum operum, quæ quis ex privata devotione pro excommunicatis peragit, et applicat, *ib.* Alius effectus excommunicationis est privatio usus activi et passivi sacramentorum, *ib.* Præsentis seu assistentiæ missæ, vel aliis divinis officiis, *ib.* Concionem tamen in ecclesia audire et ibi orare potest excommunicatus tempore, quo ibi divina non peraguntur, *ib.* Privat ulterius sepultura ecclesiastica, 577. Inducit inhabilitatem ad quævis beneficia et officia ecclesiastica, *ib.* Privationem distributionum quotidianarum, *ib.* Non item fructuum grossorum, *ib.* Inhabilitatem impetrandi rescriptum apostolicum, *ib.* Privationem omnis jurisdictionis ecclesiasticæ, *ib.* Hic tamen effectus locum non habet in excommunicatis toleratis, nisi contra ipsos excipiatur, *ib.* Privat insuper communionem forensi seu actuum ad iudicium externum pertinentium, 578. Excepto, quod excommunicatus in iudicio, ut reus stare possit, et debeat, *ib.* Privat communionem politicam, *ib.* Insordescens per annum in ea reddit suspectum de hæresi, et nonnunquam convictum, *ib.* Recensiti effectus, exceptis casibus enarratis, etiam toleratos excommunicatos afficiunt, *ib.* Ob gravem tamen, et urgentem causam excusatur quis a lege hoc effectus impo-nente, 579.

Excommunicatio canonis, seu in percussores clericorum quid, a quo et contra quos sit lata, VI, 583. Lata est in concilio Lateranensi, relato can. *Si quis suadente diabolo*, *ib.* Contra omnes, sive clericos, sive laicos violentas manus in clericum, aut monachum injicientes, 583. Nomine clerici, aut monachi, ad propositum quinam intelligantur, *ib.* Violentam manum clerico, vel monacho injicere quis dicatur, *ib.* Variæ enumerantur actiones in specie hanc violentam manuum injectionem continentes, 584. Etiam ille qui violentam similem actionem mandat excommunicationis reus est, *ib.* Item sui nomine

aut intuitu ab illo factam rati habet, *ib.* Item qui consilium, auxilium, vel favorem ad eam præbent, *ib.* Et illi qui, cum possent, et ex officio deberent, eam non impediunt, *ib.* Hi omnes recensiti non excusantur, si dicant, clericum commertum fuisse percussorem, *ib.* Vel consentiant in eandem, 585. Excommunicatio ferendæ sententiæ, quæ, 579. Et unde cognoscatur, quod sit ferendæ sententiæ, *ib.* Excommunicationis a pœna quando, et quinam immunes sint, percutientes clericum, 585. Quocumque ex aliqua causa manus violenta injectio excusatur a peccato gravi, et ab excommunicatione canonis, *ib.* A qua etiam est immunis, qui ob necessariam sui, suorum, vel aliorum defensionem manus violentas injicit, *ib.* Doctrina practica ad propositum multos excusans ab excommunicatione canonis ob manus violentam injectionem in clericum, præsertim injustum aggressorem, *ib.* Prælati quoque et magistri ab excommunicatione immunes sunt, si suos etiam in majoribus constitutos subditos, aut discipulos clericos correctionis causa moderate percutiunt, 586. Idem dic de parentibus et propinquis respectu filiorum, aut propinquorum in minoribus constitutorum, *ib.* Mulier quoque pro defensione suæ pudicitie percussit clericum ab excommunicatione immunis est, *ib.* Sicut et percussit, vel occidens clericum cum matre, filia, uxore, aut sorore turpiter viventem, *ib.*

Excommunicatio lata sententiæ, quæ, VI, 579. Et unde cognoscatur, quod sit lata sententiæ, *ib.* Excommunicatio est maxima pœna in Ecclesia Dei, 583. Excommunicatio cautissime et nonnisi deficientibus aliis mediis adhibenda est, singularis textus concilii Trident. ad propositum, 582. Excommunicationem ferendi potestas quibus competat, 588. Excommunicari potest quis sæpius, 580. Atque ab una excommunicatione absolvi altera permanente, *ib.* Excommunicari tota aliqua universitas, vel communitas hodie licite non potest, *ib.* Bene tamen interdicti, etiam integra civitas, et regnum, 584. Si integra etiam communitas excommunicatur, valet, *ib.* Et quidem certo, si fertur a Papa, *ib.* Probabiliter vero si fertur per inferiorem Papa, *ib.* Excommunicationis sententia et declaratio, seu sententia declaratoria, 582. Ad declarationem non prærequiritur trina monitio, *ib.* Nec citatio, si crimen est notorium, *ib.* Secus, si notorium non est, aut de illo plena non constat, *ib.* Excommunicationis cujuslibet a pœna an et quando excuset ignorantia, gravis metus, vel alia causa, 581. Excommunicationis nomine simpliciter et absolute positæ in jure semper intelligitur excommunicatio major, 575. Excommunicationes Bullæ Cœnæ unde, quid, et quotuplices, 586, 577. Enumerantur sigillatim in compendio, *ib.* Referuntur Bullæ Cœnæ per extensum, *ib.* Referuntur specialia de hac Bulla, et ejus excommunicationibus 592. Et infertur doctrina practica, ostendens

plures hodie de facto esse excommunicatos per Bullam Cœnæ, *ib.* Non obstante quod publice non sint denunciati, 593. Et excommunicationem non curent, *ib.*

Excommunicatio minor quid sit, VI, 596. Ejus effectus est quod sine mortali peccato non possit recipere aliquod sacramentum ea ligatus, *ib.* Ab ea in foro interno quilibet absolvere potest, 597. An et quando excommunicationem suspendat, vel impediat appellatio, 608. Quibus aliis pœnis et effectibus sint subjecti, 576. Possunt audire conciones, *ib.* Quando dubitant de valore excommunicationis, quomodo in utroque foro habere se possint, et debeant, 474. Et quomodo, si se innocentes sciunt, et tamen in foro externo secundum allegata et probata sunt excommunicati, 573. Excommunicati hodie sunt plurimi præsertim iudices sæculares, et alii laici in causa censurarum se immiscentes, vel iudicem ecclesiasticum, aut alios propterea impediens, vexantes, sive a iudice ecclesiastico ad potestatem sæcularem recurrentes, vel recurrentem recipientes, vel consilium aut favorem ad id præbentes, etc., 605, 592. Excommunicati vitandi quinam sint? in quibus casibus, et qualiter vitari debeant, 593. Hodie vitandi sunt omnes et soli publice denunciati, et notorii percussores clericorum, *ib.* Hi quinam dicantur, *ib.* Alii notorie excommunicati probabiliter non sunt vitandi, 594. Fideles, quamvis non teneantur, tamen possunt vitare, et repellere quemvis excommunicatum, præsertim notorium, *ib.* Excommunicati etiam tolerati tenentur quantum possunt, communionem aliorum vitare, *ib.* Ea in quibus vitandos oportet vitare sunt collocutio, aut discursus, etiam per litteras, *ib.* Oratio cum illis, 595. Et auditio missæ, vel divinorum, *ib.* Quid juris si excommunicatus, durante missa, ingreditur ecclesiam, *ib.* Vitanda insuper est amica illorum, vel honorifica salutatio, *ib.* Quævis communicatio in politicis, *ib.* Communicatio in mensa, sive cibo, et potu, *ib.* Absque causa communicans in aliquo dictorum, peccat, et incurrit excommunicationem minorem, *ib.* Ac subinde etiam majorem, præsertim si communicat in crimine criminoso, *ib.* Excommunicatos vitandos ex quibus causis, et in quibus casibus vitare quis non teneatur. Vide *Causæ et casus vi quorum licet*, etc.

EXCOMMUNICATUS an possit impetrare rescriptum, I, 221. Excommunicatos non intendit concilium Constantiense in aliquo relevare, 223. Absolutio ab excommunicatione primum superveniens, non convalidat rescriptum ab excommunicato impetratum, 224. Vide *Rescriptum*. Excommunicati excommunicatione majori eligere prohibentur, 346. An quando unus fuit excommunicatus, et eligit cum aliis, vitetur tota electio, *ib.* Quid de hoc dicendum de facto post Extravag. *Ad vitanda*, 347. Excommunicatus excommunicatione minori eligere non prohibetur, licet

eligi non possit, 346. Excommunicatus excommunicatione majori nequit eligi ad beneficium ecclesiasticum, 357. Neque istud conferre, *ib.* Et quid de excommunicatione minori, *ib.* Si episcopus excommunicatum non vult absolvere, cum deberet, potest ipsum absolvere metropolitanus, 427. Quid juris, si quis ordinatur ab episcopo excommunicato, 478. Ab excommunicatione ob percussorem clerici qualiter possit absolvere legatus a latere, 576. An is etiam ab aliis excommunicationibus Papæ reservatis possit absolvere, *ib.* Et quid dicendum de legato misso, ac nato, *ib.* Excommunicati non possunt constituere procuratorem ad agendum, II, 90. Bene tamen ad defendendum, *ib.* An si conveniantur ab alio, teneantur inviti procuratorem constituere, *ib.*

Excommunicatus nec per se nec per procuratorem potest agere in iudicio, VII, 151. Excommunicationis pœna simpliciter prolata intelligitur de excommunicatione majori, 116.

EXCUSATIO. Vide *Exceptio legitima*.

EXECRATIO Ecclesiæ, quando, et quomodo fiat, V, 157. Execratio altaris quando fieri censeatur, 163. Execratur, si confringitur lapis, 164. Aut amovetur superior tabula, *ib.* Non item, si solum sepulchrum, *ib.* Per execrationem altaris non execratur ecclesia, nec e contra, 165.

EXECUTIO sententiæ quo tempore, ac ordine sit faciendæ, III, 202. Vide *Sententiæ*.

Executio litterarum dispensationis matrimonialis in praxi quomodo fieri possit ac debeat pro foro externo, IV, 614. Formula executionis, 616. Executio dispensationis in forma pauperum in praxi qualiter fieri possit, et debeat, 625. Executio dispensationis apostolicæ pro foro interno, qualiter in praxi fieri debeat, 638. Executio dispensationis episcopalis quomodo fieri debeat pro foro externo, 643. Et quomodo pro foro interno, 648. Executor litterarum papalis dispensationis, quis, et quomodo exequi debeat, 602. Ordinarie deputatur episcopus vel ejus vicarius generalis, et hic a potiori, *ib.* Qui ultra montes, vocatur officialis, *ib.* Quo nomine tunc non venit officialis capituli, *ib.* Deputato vicario, non potest exequi litteras antequam eidem in originali præsententur, *ib.* Præsentatis sibi litteris dispensationis, quid facere, et observare debeat executor, 603. Si litteræ sunt deformes stylo, vel habent insolitas clausulas, sunt suspectæ, *ib.* Stylus et clausulæ, ab executeore observandæ, quænam, *ib.* Executor pro executione prorsus nihil potest accipere, etiam sponte oblatum, 605. Neque sub prætextu laboris, taxæ, papyri, vel consuetudinis, *ib.* Potest tamen aliquid accipere notarius, *ib.* Imo post executionem factam etiam ipse executor, 606. Executor dispensationis apostolicæ super impedimentis matrimonii quis esse possit, et debeat, 631. Debet esse doctor theologiæ, vel juris canonici, *ib.* Non sufficit esse licentiatum, *ib.* Lectores et professores regularium non possunt exequi, nisi sint doctores veri, *ib.* Vel lectores jubilati ordinis